

רשות המחקר, ההערכה והפיתוח

נוהל קבלת אישור אתי למחקר

עודכן לאחרונה נובמבר 2015

עמוד	תוכן עניינים	
	נושא	סעיף
2	מחקרים החייבים באישור	א
2	דרישות אתיות	ב
3	איסוף נתונים על סטודנטים במכללה	ג
4	ועדת אתיקה מוסדית	ד
4	נוהל טיפול בבקשה לאישור מחקר	ה
5	תהליך הערעור	ו
6	טופס בקשה לאישור של ועדת אתיקה למחקר	נספח

מכללת לוינסקי לחינוך מבקשת להבטיח כי המחקרים המתבצעים במסגרתה עומדים באמות המידה האתיות המקובלות במחקר. נוהל זה מגדיר את הליך הבקשה לקבלת אישור אתי לביצוע מחקרים ואת תפקידיה של ועדת האתיקה המוסדית, אשר אחראית על הנוהל ועל הפעלתו.

א. מחקרים החייבים באישור

1. מחקר שיש לו נגיעה לבני אדם הוא מחקר בו משתתפים בני אדם כנבדקים, כנשאלים, כמרואינים, כנצפים וכדומה, וכן מחקר בו אוספים מידע על אודות בני אדם
2. כל מחקר שיש לו נגיעה לבני אדם או למידע עליהם נדרש לקבל מראש ובכתב את אישורה של ועדת האתיקה המוסדית, באם הוא:
 - א. נערך על ידי חבר סגל במכללת לוינסקי לחינוך.
 - ב. נערך על ידי חבר סגל במכללת לוינסקי לחינוך בשיתוף עם חבר סגל ממוסד אחר, כאשר הנתונים נאספים במכללת לוינסקי ויש אישור מוועדת האתיקה של מוסד אקדמי אחר – אין צורך לקבל אישור מן הוועדה של מכללת לוינסקי.
 - ג. נערך על ידי איש סגל או סטודנט ממוסד אחר, המבקשים לאסוף נתונים במכללת לוינסקי לחינוך.
 - ד. נערך על ידי סטודנט לתואר שני במכללת לוינסקי לחינוך במסגרת עבודת הגמר ואיסוף הנתונים נעשה במכללה. אם המחקר נערך מחוץ למכללה יקבל הסטודנט אישור ממנחה העבודה ולפי הצורך – מהנהלת המוסד שבו נערך המחקר, כמפורט בסעיף 5.
3. מחקרים הנערכים על ידי סטודנטים במסגרת עבודות סמינריוניות יקבלו אישור של המנחה. המנחה יתייעץ בוועדת האתיקה המוסדית במידת הצורך.
4. מחקרים שקבלו את אישורה של ועדת הלסינקי ממוסד רפואי מוכר פטורים מאישור של הוועדה המוסדית אך החוקרים יידעו את הוועדה המוסדית בנוגע למחקר ולאישור.
5. במחקרים, הנערכים במערכת החינוך וחייבים אישור של המדען הראשי, תוגש בקשה לאישור המדען הראשי רק לאחר קבלת אישור מוועדת האתיקה המוסדית. מחקרים החייבים אישור של המדען הראשי הם אלה האוספים נתונים מתלמידים או על אודות תלמידים הלומדים במערכת החינוך. לפירוט ראו [כאן](#)

ב. דרישות אתיות

כל מחקר שיבוצע במסגרת המכללה יעמוד בעקרונות המקובלים של אתיקה במחקרים על בני אדם. העקרונות העיקריים הם בחירה חופשית של המשתתפים לקחת חלק במחקר והימנעות מכל נזק נפשי או נזק אחר למשתתפי המחקר על מנת לקבל אישור מוועדת האתיקה המוסדית, על החוקרים לעמוד בדרישות הבאות:

1. להראות כיצד תושג הסכמה מדעת של המשתתפים במחקר לפני איסוף הנתונים. הסכמה מדעת היא זכותו של המועמד להשתתף במחקר לקבל החלטה, בצורה חופשית, באשר להשתתפות, זאת לאחר שקיבל מידע בנוגע לנתונים הנאספים במחקר.
2. אם המשתתפים במחקר הם קטינים, יש להראות כיצד תושג הסכמה מדעת של ההורים.
3. לנמק אילו צעדים יינקטו על מנת למנוע נזק ממשותפי המחקר, במידה וקימת סכנה אפשרית לגרימת נזק.
4. להראות כיצד יישמרו זכויות המשתתפים במחקר כאשר איסוף הנתונים לא יהיה אנונימי (למשל, בכלים איכותניים ראיונות, עבודות תלמידים, תגובות תלמידים בפורום מקוון ובכלים כמותיים כמו שאלונים מזהים).

ג. איסוף נתונים על סטודנטים במכללה

1. חוקרים המבקשים לאסוף נתונים על סטודנטים הלומדים במכללת לוינסקי לחינוך יציינו זאת בטופס הבקשה (ראה נספח). הבקשה תידון על ידי תת-ועדה של ועדת האתיקה המוסדית, שתכלול את יו"ר ועדת האתיקה המוסדית, הרקטור, יו"ר רשות המחקר ונציג מתחום הדעת הרלוונטי. ההחלטה תונחה על ידי שיקולים נוספים להיבט האתי, כגון עומס בקשות מהסטודנטים להשתתף במחקרים ומידת הפגיעה למהלך השיעורים. תינתן עדיפות לחברי סגל מן המכללה על פני חוקרים ממוסדות אחרים.
2. חברי סגל אקדמי המבקשים לאסוף נתונים לצורך מחקר מסטודנטים המשתתפים בשיעורים שלהם, יוכלו לעשות זאת בתנאים הבאים: א. הסטודנטים יתנו הסכמה להשתתף במחקר; ב. אם ניתן לשמור על אנונימיות הסטודנטים (שאלונים) ניתן לבקש הסכמה להשתתף במחקר ולאסוף נתונים במהלך הקורס, באמצעו שאלונים מקוונים. ג. אם המחקר הוא מדגם מחקר פעולה, הסטודנטים יתבקשו לתת הסכמה לאיסוף נתונים מזהים כבר בתחילת הקורס, לאחר שיוסבר להם מהו מחקר פעולה, יפורטו הנתונים שייאספו לצורך מחקר ויובהר שאיסוף הנתונים לא ישפיע על הציון בקורס. מרצה יוכל לקבל אישור לבצע מחקר פעולה רק אם הסטודנט יוכל לבחור קורס מקביל, שלא נערך בו מחקר פעולה. ד. אם המחקר אינו מדגם מחקר פעולה וניתן לזהות את הסטודנטים בנתונים הנאספים (לדוגמא, עבודות המוגשות במסגרת הקורס או ראיונות), הסטודנטים יתבקשו לתת הסכמה להשתתף במחקר רק עם סיום הקורס ולאחר מתן הציונים.

ד. ועדת אתיקה למחקר מוסדית

תפקידי הוועדה

1. טיפול בפניות חוקרים לקבלת אישור אתי לעריכת מחקרים במסגרת המכללה כפי שפורטו בסעיף א' (מחקרים המחייבים אישור).
2. גיבוש עקרונות של אתיקה במחקר, קביעת הכללים הנדרשים לאתיקה במחקר ועדכוןם של כללים אלה.
3. ייעוץ בסוגיות אתיות במחקר לחברי הסגל האקדמי, לסטודנטים ולכל יחידה אחרת במכללה המעוניינת בייעוץ בסוגיות אתיות במחקר, הנוגעות ליחסי חוקר-משתתפי המחקר ואף ליחסים בין חוקרים-עמיתים, חוקרים-מוסדות ממנים ועוד.

הרכב הוועדה

חברים בוועדה: רקטור המכללה, ראש רשות המחקר, מומחה בנושא אתיקה במחקר, חבר סגל מהפקולטה לחינוך, חבר סגל מהפקולטה לחינוך מוזיקאלי, חבר סגל מהפקולטה הרב-תחומית. הוועדה תתיעץ במידת הצורך עם יועץ משפטי.

ה. נוהל טיפול בבקשה לאישור מחקר

1. חוקר המבקש לבצע מחקר המחויב באישור (ראו סעיף א') יגיש ליו"ר ועדת האתיקה המוסדית טופס בקשה לאישור אתי של מחקר (ראו נספח).
2. סטודנט לתואר שני במכללת לוינסקי לחינוך, העורך מחקר המחויב באישור במסגרת עבודת הגמר, יצרף לטופס הבקשה לאישור אתי של מחקר גם אישור בכתב ממנחה העבודה.
3. יו"ר הוועדה יבחן את הבקשה ובאפשרותו:
 - א. להעביר את הבקשה לדיון של כל חברי הוועדה בבקשה.
 - ב. להעביר את הבקשה לדיון של צוות מצומצם רלבנטי ברשות יו"ר הוועדה אשר בסמכותו לדון ולהחליט בדבר הבקשה.
 - ג. החלטות הצוות המצומצם תובאנה לידיעת הוועדה המוסדית.
4. הוועדה תדון בבקשה ובסמכותה:
 - א. לאשר את המחקר כפי שהוגש על ידי החוקר
 - ב. להתנות את אישור המחקר בביצוע שינויים מסוימים.
 - ג. לבקש מן החוקר תיקונים, הבהרות, מידע נוסף.
 - ד. לדחות את הבקשה למחקר.
5. יו"ר הוועדה יודיע לחוקר בכתב, תוך שבועיים מיום קבלת הבקשה, על החלטת הוועדה.
6. העתקי הבקשות וההחלטות ישמרו במזכירות הוועדה.

ו. תהליך הערעור

חוקר יוכל לערער על החלטת הוועדה המוסדית תוך שבועיים מיום קבלת ההודעה על ההחלטה בפני הרכב מורחב של הוועדה המוסדית שיכלול בנוסף לחברי הוועדה את דיקן הפקולטה שבה מלמד החוקר, או נציג מטעמו. החלטת הוועדה תהיה סופית ולא ניתן יהיה לערער עליה עוד.

טופס בקשה לאישור של ועדת אתיקה למחקר

נא למלא את הטופס בגרסה המקוונת שלו

תאריך _____

1. פרטי החוקר/ ים

שם החוקר האחראי _____ מוסד _____

חוקרים נוספים:

שם: _____ מוסד: _____

שם: _____ מוסד: _____

שם: _____ מוסד: _____

2. נושא המחקר:

3. מטרת המחקר:

4. מקור המימון של המחקר:

5. משתתפי המחקר:

תיאור האוכלוסייה ממנה ייבחרו המשתתפים, מאפייני המשתתפים, דרך בחירת המשתתפים

אם משתתפי המחקר הם סטודנטים הלומדים במכללת לוינסקי לחינוך, נא לנמק את הבחירה באוכלוסייה זו. אם המשתתפים הם סטודנטים הלומדים אצל החוקר, יש לציין זאת. (ראה סעיף 2 בנהל ועדת האתיקה)

6. **איסוף הנתונים :**

א. כלי המחקר: תיאור הכלים שישמשו לאיסוף הנתונים (ראיונות, שאלונים, תצפיות, תוצרים כתובים של לומדים וכדומה). במידה ומדובר בראיונות או שאלונים, יש לצרף את טופס הראיון או השאלון המלא. ב. הליך איסוף המתונים (היכן ייאספו הנתונים, כמה זמן איסוף הנתונים וכולי)

7. **אתיקה מחקרית :**

אילו אמצעים יינקטו להבטחת הזכויות של משתתפי המחקר ולמניעת פגיעה אפשרית בהם (קבלת הסכמה, שמירה על אנונימיות המשתתפים ועוד)

אופן קבלת הסכמה מדעת של משתתפי המחקר: איפה ומתי תתקבל ההסכמה, מה יוצג על המחקר ועל מה יתבקש המשתתף להסכים? נא לצרף את נוסח הפנייה למשתתפים או טופס הסכמה.

הערה: במחקרים הנערכים במערכת החינוך וחייבים אישור של המדען הראשי תוגש בקשה לאישור המדען הראשי לאחר קבלת אישור מוועדת האתיקה המוסדית. מחקרים החייבים אישור של המדען הראשי אם נאספים בהם נתונים מתלמידים או על אודות תלמידים הלומדים במערכת החינוך. לפירוט ראו [כאן](#)

חתימת החוקר האחראי _____
